

1. Obiekt

KAMIENICA OB. BANK

2. Czas powstania

XIII/XIV; XVIII
XIX; XX w.

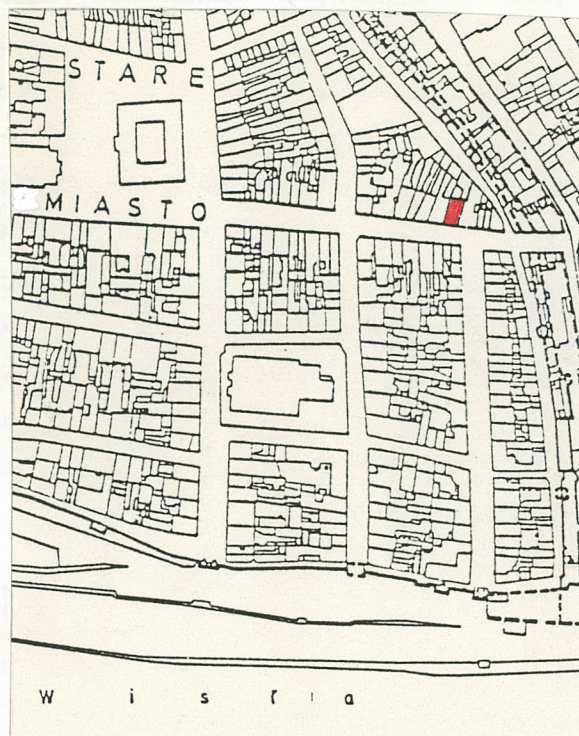
3. Miejscowość

T O R U Ń

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Elewacja frontowa.

Plan sytuacyjny 1 : 5000.

4. Adres

Szeroka 16

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo toruńskie

gmina miejska Toruń

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Thorn

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975 r.

województwo bydgoskie

powiat toruński

8. Właściciel i jego adres

Powszechna Kasa Oszczędności
Bank Państwowy, I Oddział w
Toruniu, ul. Szeroka 16.

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

Nr A/646

data 22.12.1993

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Budynek powstał zapewne na przełomie XIII i XIV w. i pierwotnie był nieco krótszy. Jeszcze w okresie średniowiecza pod podwórzem przy zachodniej części elewacji tylnej wykonana została dodatkowa piwnica mieszcząca piec do grzania ciepłym powietrzem.

W I połowie XVIII w. budynek został w znacznym stopniu przebudowany z pozostawieniem jednak średniowiecznej dyspozycji przestrzennej - wielkiej sieni ze schodami i paleniskiem kuchennym na przeciw nich. Kondygnacje wyższe były w układzie dwu i półtraktowym ze środkowym półtraktem komunikacyjnym. Najważniejszą zmianą było przedłużenie traktu tylnego o około 2 m wraz ze wzniesieniem nowej elewacji tylnej z otworami okiennymi dostosowanymi do stropów przemieszczonych w stosunku do układu pierwotnego. Pozostawiono przy tym zróżnicowane poziomy użytkowe traktów frontowego i tylnego. Nowe stropy otrzymały bardzo bogatą dekorację malarską. Jej autorem był - według sygnatury na jednej z wsuwek w trakcie tylnym drugiego piętra - niejaki F.W. Sidow, data umieszczona pod sygnaturą oraz data na belce stropu pierwszego piętra w trakcie frontowym precyzują powstanie polichromii, a zatem i czas

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja:

Budynek położony jest w zabudowie zwartej, w północnej pierzei ulicy Szerokiej, w bloku zabudowy ograniczonym ulicami: Szeroką, Szczytną, Szewską i Podmurną. Budynek frontowy zajmuje działkę na rzucie umiarowego, "romboidalnego" prostokąta. Zabudowa podwórza - dawne oficyny - grupuje się wzdłuż wschodniej i północnej granicy działki. Od strony zachodniej podwórze oddziela od sąsiada wysoki mur.

Materiał i konstrukcja:

Fundamenty kamienne z głazów narzutowych (kamieni polnych) na zaprawie wapiennej oraz częściowo betonowe.

Ściany obwodowe i międzytraktowe z cegły palonej, pełnej na zaprawie wapiennej.

Ścianki działowe STG na szkielecie drewnianym z przeszkleniem w części górnej.

Stropy żelbetowe, oparte na podciągach i słupach stalowych i żelbetowych, częściowo ukrytych w ścianach. Pod nimi podwieszone zabytkowe stropy polichromowane.

Schody główne - drewniane, zabiegowe z duszą, powrotne pochodzące z XIX w.

Wieżba dachowa drewniana, krokwiowo-jętkowa, osiemnastowieczna, z dźwigarem typu mostowego, stanowiącym nadciąg dla stropu nad drugim piętrem.

Wyprawy tynkowe elewacji frontowej oraz wnętrza - wapienne, malowane.

Elewacja tylna "malowana" rzadką przecierką wapienną.

Stropy polichromowane, belkowe z wsuwkami, drewniane z 1747 r.

Podłogi i posadzki w piwnicach cementowe, w parterze w sali operacyjnej płyty marmurowe, na kondygnacjach wyższych w pomieszczeniach socjalnych terakota, w pozostałych parkiet dębowy oraz wykładziny.

Stolarki drzwiowe drewniane XIX-wieczne, płycinowo-ramowe oraz w dawnym wejściu głównym płycinowo-ramowe, częściowo przeszkłone z ozdobnym nadświetlem.

Wejście główne - drzwi przesuwane, aluminiowe.

Okna skrzynkowe, podwójne, dwudzielne, dwupoziomowe, czterokwaterowe. W szczycie elewacji frontowej oraz tylnej również dwu i jednoskrzydłowe. W elewacji tylnej dolne kwatery dzielone szczelinami pojedynczymi.

Pokrycie dachu dachówką ceramiczną.

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 3196,2 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ok. 957,5 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Kamienica mieszkalna</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Bank</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>1990-1992 - remont kapitalny z adaptacją na potrzeby PKO.</p> <p>W czasie remontu m.in. wzmocniono konstrukcję, przesunięto niektóre stropy, założono stropy żelbetowe oparte na słupach żelaznych i żelbetowych, zmieniono dolny bieg schodów głównych, przebudowano wejście główne, odrestaurowano i podwieszono do stropów żelbetowych stropy belkowe, polichromowane. Ponadto wymieniono pokrycie dachu, tynki wewnętrzne i zewnętrzne, podłogi oraz instalacje. Całkowitej rozbiórce uległy XIX i XX-wieczne oficyny, a na ich miejscu wzniesiono nowe.</p> <p>M.Gzyło - Dokumentacja z przebiegu prac remontowo-konserwatorskich w budynku przy ul. Szerokiej nr 16 w Toruniu. 1993. MKZ Toruń.</p> <p>Dzienniki Budowy nr nr 16/90 oraz 134/91.</p> <p>Prace projektowe i wykonawcze prowadzone były przez Przedsiębiorstwo Badań i Konserwacji Zabytków "Renbud" z Torunia.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Archiwum Państwowe w Toruniu, Akta miasta Torunia, sygn.
G-4484, F-501, C-7348, C-8774, C-8775.

22. Bibliografia

Z.Nawrocki - Toruń, kamienica przy ul.Szerokiej 16. Badania
architektoniczne. 1991. (MKZ i WKZ Toruń oraz Renbud).

A.Bystroń-Kwiatkowska - Toruń, ul.Szeroka 16. Skrócona
historia obiektu wraz z programem konserwatorskim. 1991.
(MKZ i WKZ Toruń oraz Renbud).

M.Gzyło - Dokumentacja z przebiegu prac remontowo-konserwa-
torskich w budynku przy ul.Szerokiej nr 16 w Toruniu. 1993.
(MKZ Toruń oraz Renbud).

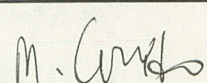
~~P.Dąbrowski, J.Górzyński - koncepcja programowo-funkcjonalna.~~
23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowania, sygnatury)

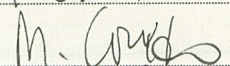
Architektura. Adaptacja budynków dla potrzeb PKO. Toruń ul.
Szeroka 16 i Podmurna 51-53. 1989.
(MKZ Toruń oraz Renbud).

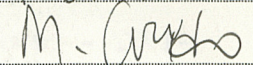
24. Uwagi różne

Opis stropów polichromowanych - za A.Bystroń-Kwiatkowska -
Skrócona historia obiektu wraz z programem konserwatorskim.

25. Opracował

tekst mgr Marek Gzyło, 30.10.1997
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki J.W.
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. J.W.
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów w posiadaniu autora

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

4 wkładki

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
TORUŃ, Szeroka 16	KAMIENICA OB. BANK	c.d. rubr.12 - Historia, c.d. rubr. 13 - Opis.

c.d. rubr.12 - Historia.

zakończenia nowożytniej przebudowy na 1747 rok. Stropy te, odkryte w czasie remontu kapitalnego w początkach lat 90 stanowią najbogatszy i najpełniejszy jak dotąd zespół polichromii nowożytnych w kamienicach toruńskich. Zespół ten cechuje stylistyczna jednorodność, rozległy program tematyczny i wysokie walory artystyczne.

W okresie rokoka strop nad parterem traktu tylnego został przemalowany, jednak zastosowana ornamentyka i kolorystyka współgra z pozostałymi stropami barokowymi.

Z wystroju wcześniejszego, średniowiecznego, zachował się jedynie fragment malowidła w górnej części wnęki przy wejściu głównym.

Zapewne w początkach XIX w. dotychczasowa kamienica "jednorodzinna" została przebudowana na kamienicę czynszową, wielorodzinną. Ujednolicone zostały wtedy poziomy użytkowe, polichromowane stropy zostały przesłonięte tynkowanymi sufitami, wydzielona została klatka schodowa z nowymi schodami, zwiększono ilość urządzeń kuchennych i ogrzewczych. Skutkiem zmiany poziomów użytkowych była zmiana usytuowania okien w elewacji tylnej zaś elewacja frontowa została przebudowana gruntownie i otrzymała skromny wyraz klasycystyczny.

Stan taki przetrwał do początków XX w. W 1909 r. K.Schwartz wykonał projekt witryny w parterze elewacji frontowej, który został zrealizowany i przetrwał z niewielkimi zmianami do dziś.

W końcu lat 80/XX w. podjęty został remont kapitalny w związku z adaptacją budynku na potrzeby PKO. Wykonano wtedy badania architektoniczne i ujawniono polichromowane stropy. Projekt adaptacji dostosowano do konserwatorskiego wymogu zachowania ekspozycji najcenniejszych elementów zabytkowych. Zmianie uległa jedynie witryna, w której dawne wejście do sklepu, usytuowane centralnie, zostało przesunięte do prawej osi i gdzie zamontowano drzwi rozsuwane w miejsce rozwieranych, jednoskrzydłowych.

Projekt adaptacji wykonał mgr inż.arch.Piotr Dąbrowski, badania architektoniczne prowadził mgr Zbigniew Nawrocki, bada-

Wkładkę założył: mgr Marek Gzyło, 30.10.1997

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: w posiadaniu autora

Wzór ODZ 1978 r.

c.d. rubr. 12 - Historia.

nia i restaurację stropów wykonał zespół pod kierunkiem mgr Anny Bystroń-Kwiatkowskiej, dokumentację naukowo-historyczną stropów opracowała dr Krystyna Kalinowska.

Dodać tu jeszcze należy, że w miejscu rozebranych podczas prac remontowych oficyn pochodzących z końca XIX i początku XX wieku odkryto nowożytny szambo z dużą ilością zabytków ruchomych. Nadzór nad pracami archeologicznymi prowadził dr Andrzej Kola.

c.d. rubr. 13 - Opis.

Rzut:

Budynek frontowy położony na rzucie umiarkowanego, "romboidalnego" prostokąta zajmuje całą szerokość i pół głębokości parceli. Parter jednoprzestrzenny, kondygnacje wyższe dwu i półtraktowe ze środkowym półtraktem komunikacyjnym. Schody prowadzące na kondygnacje wyższe usytuowane pośrodku długości ściany zachodniej. Trakty frontowy i tylny - z wyjątkiem traktu frontowego na pierwszym piętrze dzielone na dwa pasma. W trakcie tylnym ponadto wydzielone przy ścianie wschodniej korytarze łączące budynek główny z oficynami.

Bryła:

Bryła budynku zwarta, pięciokondygnacyjna (w tym piwnice i użytkowe poddasze) z nieużytkowym poddaszem. Budynek kryty dachem dwuspadowym poddachówką ceramiczną. Od frontu dach naczółkowy z murkiem attykowym (parawanowym).

Elewacje:

Elewacja frontowa czterokondygnacyjna, czteroosiowa. Parter przeszklony dużą witryną w ramach drewnianych z wejściami - pierwotnym (nieużytkowanym) oraz obecnym - cofniętymi w stosunku do lica. Witrynę od pozostałej, wyższej części elewacji oddziela obramowanie z czarnego polerowanego kamienia tworzące między parterem a pierwszym piętrzem masywny "fryz".

Kondygnacje wyższe dzielone profilowanymi gzymsami kordonowymi zaś murek attykowy zwieńczony podobnie profilowanym gzymsem koronującym. Podziały poziome - dominujące w rysunku elewacji podkreślają dodatkowo profilowane gzymsy odcinkowe na konsolach usytuowane ponad oknami pierwszego piętra. Płyciny pod gzymsami wypełnione ornamentem geometrycznym.

Elewacja tylna czterokondygnacyjna, trójosiowa (czwarta oś, wschodnia zasłonięta przylegającą do budynku frontowego ofi-

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
TORUŃ, Szeroka 16	KAMIENICA OB. BANK	c.d. rubr. 13 - Opis, Rzut parteru.

c.d. rubr. 13 - Opis.

Elewacje: c.d.

cyną boczną. Elewacja zamknięta szczytem trójkątnym zwieńczonym również trójkątnym, profilowanym szczycikiem.

Wnętrze:

W parterze jednoprzestrzenne z podziałami pierwotnymi uwidocznionymi jedynie poprzez zróżnicowanie malatur na stropach. We wnęce przy wejściu głównym, na ścianie wschodniej fragment malowidła przedstawiającego scenę biblijną. Pośrodku ściany zachodniej (w miejscu pierwotnego usytuowania lecz ze zmienionym biegiem dolnym) schody drewniane, zabiegowe z duszą z ażurową balustradą szczeblinową (klasycystyczną).

Kondygnacje wyższe w układzie dwu i półtraktowym ze środkowym półtraktem komunikacyjnym. Trakty - frontowy i tylny dzielone (z wyjątkiem traktu frontowego na 1 piętrze) na dwa pasma. Wszystkie pomieszczenia - poza korytarzami w półtrakcie przekryte stropami belkowymi, polichromowanymi. W trakcie frontowym na pierwszym piętrze wśród bogatego ornamentu roślinnego malowane płyciny ze scenami ze Starego i Nowego Testamentu: Adam i Ewa w otoczeniu par zwierząt, ofiara Abrahama, Chrystus w drodze do Emaus, prorok Eliaszkarmiony przez kruki, Tobiasz prowadzony przez archanioła Rafaela. Ponadto wśród wici akantu personifikacje cnót: Wiary, Nadziei, Miłosierdzia i Sprawiedliwości oraz uosobienia czterech kontynentów: Europy, Azji, Afryki i Ameryki. Na jednej z belek tego stropu data: 1747.

Strop w trakcie tylnym pierwszego piętra zdobiony szeregiem wydłużonych płycin wypełnionych wicią akantu przeplecioną wizerunkami ptaków, popiersiami na postumantach, muszlami oraz ornamentem wstęgowo-cęgowym. Druga część traktu (drugie pasmo) ma na stropie biegnącą swobodnie wicią akantu łączącą się z koszami kwiatów, muszlami, wazonami, przedstawieniami gryfów, orłów itp.

Wkładkę założył: mgr Marek Gzyło, 30.10.1997
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: w posiadaniu autora

Wnętrze: c.d.

Stropy traktu frontowego na drugim piętrze zdobione alegoriami pór roku (w jednym pasmie) i alegoryczne przedstawienia czterech temperamentów: Melancholika, Flegmatyka, Choleryka i Sangwinika. Alegorie te wplecione są w ornament cęgowy połączony z wicią roślinną i koszami kwiatów i owoców.

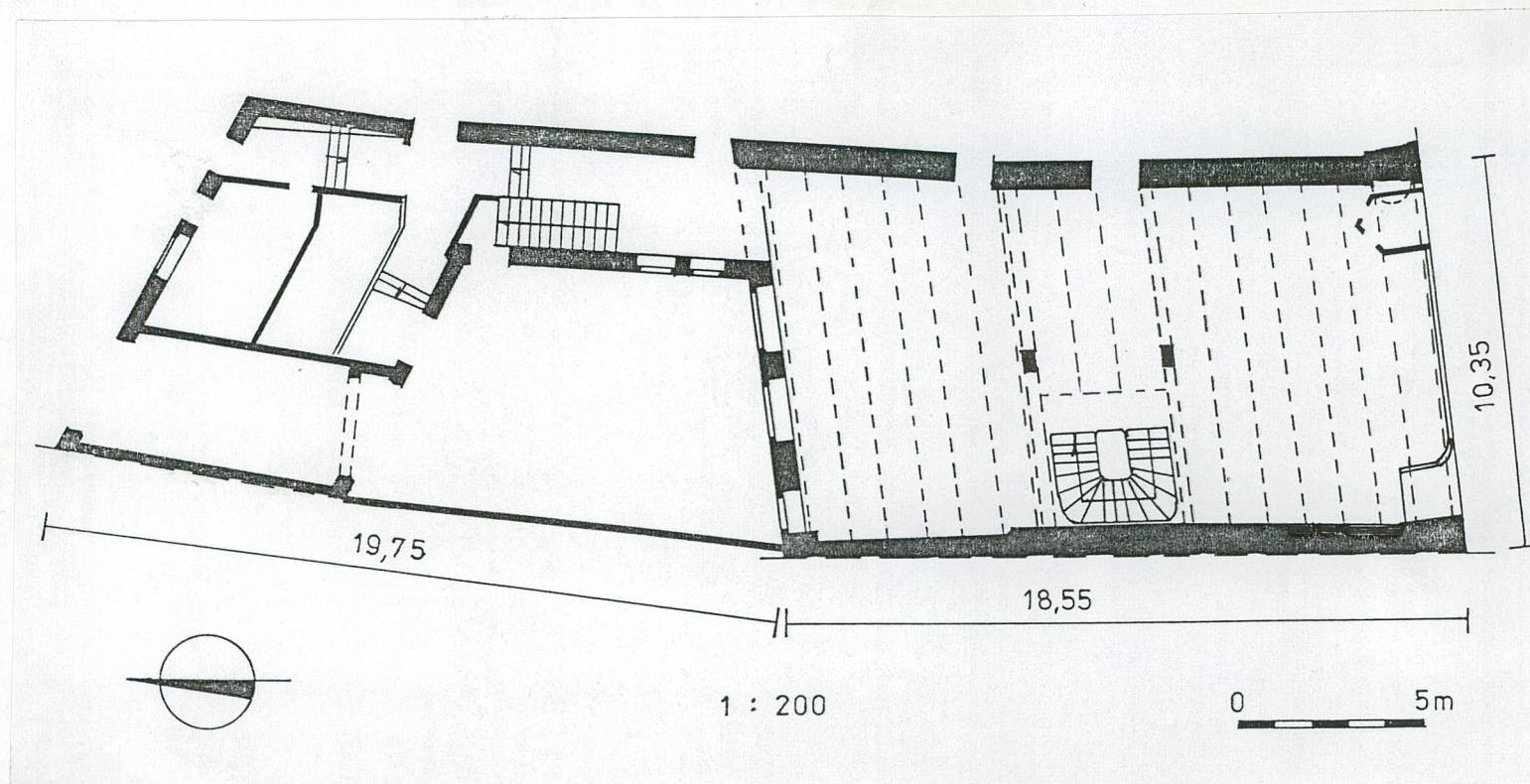
W trakcie tylnym - na ocalałych fragmentach stropu, pochodzącego pierwotnie z czwartej kondygnacji - w jednym pasmie wśród ornamentu roślinnego wzbogaconego plecionką, koszami kwiatów, ptakami, głowami gryfów, draperiami i bukietami namalowanych jest pięć dużych konch, wewnątrz których umieszczono postaci dziecięce w różnych pozach i z różnymi atrybutami. W jednej z konch widnieje sygnatura: F.W.Sidow, pinxit 1747.

W drugim paśmie (na drugiej części stropu) w bogatych, roślinno-geometrycznych ramach, wśród ornamentu z ptakami, pękami kwiatów i owoców oraz syrenami umieszczone zostały trzy sceny z życia Jakuba.

Instalacje:

Wod-kan., c.o., elektryczna, p.włamaniowa, telefoniczna, wentylacyjna, odgromowa.

Rzut parteru 1 : 200

1. Miejscowość

2. Obiekt (nazwa iak w karcie)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

T O R U Ń Szeroka 16 KAMIENICA OB. BANK

Fotografie

1. Elewacja frontowa. Dawne wejście główne.
2. Elewacja frontowa. Okna 1 i 2 piętra.
3. Elewacja tylna, część dolna.
4. Elewacja tylna, część górna.
5. Parter, trakt frontowy. Relikty malowidła we wnęce.

Wkładkę założył: mgr Marek Gzyło, 30.10.1997

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: w posiadaniu autora

5

6

7

8

9

6. Parter. Schody klasycystyczne.

7. Parter, trakt tylny. Strop malowany.

8. Parter, trakt frontowy. Strop malowany.

9. Pierwsze piętro. Drzwi płycinowo-ramowe.

10. Pierwsze piętro, trakt frontowy, malowidło
ze sceną Ofiary Abrahama.

11. Pierwsze piętro, trakt frontowy, data 1747.
na jednej z belek stropowych.

10

11

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
T O R U Ń Szeroka 16	KAMIENICA OB. BANK	Fotografie

12. Pierwsze piętro, trakt tylny, część zachodnia. Fragment stropu polichromowanego.
13. Pierwsze piętro, trakt tylny, część wschodnia. Fragment stropu polichromowanego.
14. Drugie piętro, trakt frontowy, część zachodnia. Fragment stropu polichromowanego.
15. Drugie piętro, trakt frontowy, część wschodnia. Fragment stropu polichromowanego.

Wkładkę założył: mgr Marek Gzyło, 30.10.1997
(imię, nazwisko, data)

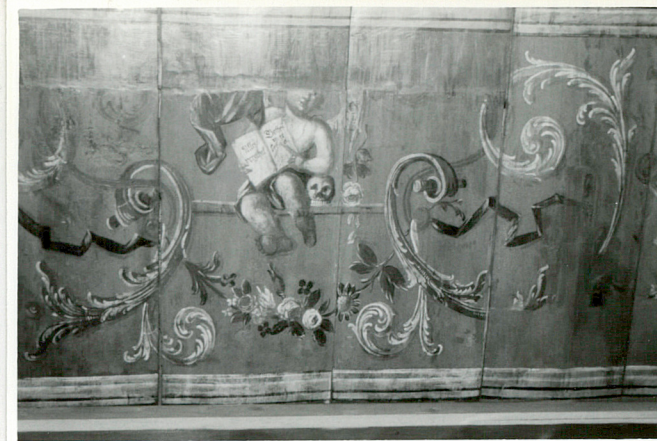
Miejsce przechowywania negatywów: w posiadaniu autora

16

17

18

16. Drugie piętro, trakt tylny, część wschodnia.

Fragment stropu polichromowanego.

17. Drugie piętro, trakt tylny, część wschodnia.

Fragment stropu polichromowanego.

18. Drugie piętro, trakt tylny, część zachodnia.

Fragment stropu polichromowanego.

19. Drugie piętro, trakt tylny, część zachodnia.

Fragment stropu polichromowanego.

20. Poddasze, trakt tylny. Dźwigar typu mostowego.

21. Poddasze, trakt frontowy. Fragment więźby.

19

20

21